

Un delitto antico

Personaggi in scena

TRANIO: servo di Teopropide

THEOPROPIDES: ricco padre di Filolachete

- THEOPROPIDES Habeo, Neptune, gratiam magnam tibi,
quom med amisisti abs te vix vivom domum.
Verum si posthac me pedem latum modo
scies imposisse in undam, hau causast, ilico
- 435 quod nunc voluisti facere quin facias mihi.
Apage, apage te a me nunciam post hunc diem:
quod crediturus tibi fui, omne credidi.
TRANIO Edepol, Neptune, peccavisti largiter,
qui occasionem hanc amisisti tam bonam.
- 440 TH. Triennio post Aegypto advenio domum;
credo exspectatus veniam familiaribus.
TR. Nimio edepol ille potuit exspectatior
venire, qui te nuntiaret mortuom.
TH. Sed quid hoc? Occlusa ianua est interdus.
- 445 Pultabo. Heus, ecquis intust? Aperitin fores?
TR. Quis homo est, qui nostras aedes accessit prope?
TH. Meus servos hic quidem est Tranio. TR. O Theopropides,
ere, salve, salvom te advenisse gaudeo.
Usquin valuisti? TH. Usque ut vides. TR. Factum optime.
- 450 TH. Quid vos? Insanin estis? TR. Quidum? TH. Sic, quia
foris ambulatis, natus nemo in aedibus
servat, neque qui recludat neque quis respondeat.
Pultando [pedibus] paene confregi hasce ambas <foris>.
TR. Eho an tu tetigisti has aedis?
- 455 TH. Cur non tangerem?
Quin pultando, inquam, paene confregi foris.
TR. Tetigistin? TH. Tetigi, inquam, et pultavi. TR. Vah. TH. Quid est?
TR. Male hercle factum. TH. Quid est negoti? TR. Non potest
dici, quam indignum facinus fecisti et malum.
- 460 TH. Quid iam? TR. Fuge, obsecro, atque abscede ab aedibus.
Fuge huc, fuge ad me propius. Tetigistin foris?
TH. Quo modo pultare potui, si non tangerem?
TR. Occidisti hercle. TH. Quem mortalem? TR. Omnis tuos.
TH. Di te deaeque omnes faxint cum istoc omine...
- 465 TR. Metuo, te atque istos expiare ut possies.
TH. Quam ob rem? Aut quam subito rem mihi adportas novam?
TR. Et heus, iube illos illinc ambo abscedere.
TH. Apscedite. TR. Aedes ne attigatis. Tangite
vos quoque terram. TH. Obsecro hercle, quin eloquere.

- 470 **TR.** Quia septem menses sunt, quom in hasce aedis pedem nemo intro tetulit, semel ut emigravimus.
TH. Eloquere, quid ita? **TR.** Circumspicedum, numquis est, sermonem nostrum qui aucupet? **TH.** Tutum probest.
TR. Circumspice etiam. **TH.** Nemo est. Loquere nunciam.
- 475 **TR.** Capitale scelus est. **TH.** Quid est? Non <satis> intellego.
TR. Scelus, inquam, factum est iam diu, antiquom et vetus.
TH. Antiquom? **TR.** Id adeo nos nunc factum invenimus.
TH. Quid istuc est sceleris? Aut quis id fecit? Cedo.
TR. Hospes necavit hospitem captum manu;
- 480 iste, ut ego opinor, qui has tibi aedis vendidit.
TH. Necavit? **TR.** Aurumque ei ademit hospiti eumque hic defodit hospitem ibidem in aedibus.
TH. Quapropter id vos factum suspicamini?
TR. Ego dicam, ausculta. Ut foris cenaverat
- 485 tuos gnatus, postquam rediit a cena domum, abimus omnes cubitum; condormivimus: lucernam forte oblitus fueram extinguere; atque ille exclamat derepente maximum.
TH. Quis homo? An gnatus meus? **TR.** St, tace, ausculta modo.
- 490 Ait venisse illum in somnis ad se mortuom.
TH. Nempe ergo in somnis? **TR.** Ita. Sed ausculta modo. Ait illum hoc pacto sibi dixisse mortuom.
TH. In somnis? **TR.** Mirum quin vigilanti diceret, qui abhinc sexaginta annos occisus foret.
- 495 Interdum inepte stultus es [...].
TH. Taceo. **TR.** Sed ecce quae illi [...]:
“Ego transmarinus hospes sum Diapontius. Hic habito, haec mihi dedita est habitatio. Nam me Acheruntem recipere Orcus noluit,
- 500 quia praemature vita careo. Per fidem deceptus sum: hospes [hic] me necavit isque me defodit insepultum clam [ibidem] in hisce aedibus, scelestus, auri causa. Nunc tu hinc emigra. Scelestae hae sunt aedes, impia est habitatio”.
- 505 Quae hic monstra fiunt, anno vix possum eloqui.
TH. St, st.
TR. Quid, obsecro hercle, factum est? **TH.** Concrepuit foris.
TR. Hicin percussit! **TH.** Guttam haud habeo sanguinis, vivom me accersunt Acheruntem mortui.
- 510 **TR.** Perii, illisce hodie hanc conturbabunt fabulam. Nimis quam formido, ne manifesto hic me opprimat.
TH. Quid tute tecum loquere? **TR.** Abscede ab ianua. Fuge, obsecro hercle. **TH.** Quo fugiam? Etiam tu fuge.
TR. Nihil ego formido, pax mihi est cum mortuis.
- 515 **INTUS** Heus, Tranio. **TR.** Non me appellabis, si sapis. Nihil ego commerui, neque istas percussi fores.

[...]

[...] **TH.** Quae res te agitat, Tranio?Quicum istaec loquere? **TR.** An quaeso tu appellaveras?

520 **Ita me di amabunt, mortuom illum credidi
expostulare quia percussisses fores.**

Sed tu, etiamne astas nec quae dico optemperas?

TH. Quid faciam? **TR.** Cave respexis, fuge, [atque] operi caput.**TH.** Cur non fugis tu? **TR.** Pax mihi est cum mortuis.

525 **TH.** Scio. Quid modo igitur? Cur tanto opere extimueras?

TR. Nil me curassis, inquam, ego mihi providero:

tu, ut occepisti, tantum quantum quis fuge,

atque Herculem invoca. **TH.** Hercules, ted invoco.**TR.** Et ego tibi hodie ut det, senex, magnum malum.

530 **Pro di immortales, obsecro vestram fidem,
quid ego hodie negoti confeci mali.**